

Miután itt nekem nagyon kevés francia frank áll rendelkezésemre, szeretném természetesen, ha ezt a francia frankban kifizetett összeget ugyanilyen pénznemben kapnám meg. Ebben az ügyben írok Vas Zoltán miniszter úrnak és megkérem őt, hogy ezt tegye lehetővé. Önt pedig arra kérem, hogy még ezt az egy ügyet bonyolítsa le, és adjon be neemben egy kérvényt erre vonatkozólag. A számla másolatát mellékelem.

A mi közöttünk létrejött szerződés alapján a befolyt összegek után Önnek járó százalékot hivatali lelépésének napjáig, azaz a mai napig folyósítom.

Még egyszer köszönetet mondok ügyeim viteléért és kitűnő munkájáért, fogadja szíves üdvözlömetem.

Történeti Hivatal K 747 (egykorú másolat)

¹ Khayatt állítása szerint Károlyné kérésére 10 láda lakberendezési tárgyat, ezüstneműt és egyéb értéket küldött ki a párizsi követségre, ezt Károlyi végül túlzottnak találta, és nagy részét, úgy tűnik, visszaküldette.

445. A PÁRIZSI MAGYAR KÖVETSÉG SZÓBELI JEGYZÉKE A FRANCIA KÜLÜGYMINISZTERIUMHOZ

(Párizs, 1948. április 7.)

Légation de Hongrie 7 avril 1948

La Légation de Hongrie présente ses compliments empressés au Ministre des Affaires Etrangères et a l'honneur d'attirer Son Attention sur les faits ci-dessous exposés:

L'Union Démocratique des Hongrois de France a organisé, à l'occasion des fêtes du Centenaire de 1848, un voyage collectif pour Budapest, avec la participation de voyageurs français et hongrois. L'organisation de ce voyage a été faite sous le contrôle le plus strict et le plus sévère de la Légation de Hongrie, qui a également contrôlé la liste des voyageurs, et ce d'autant plus qu'elle a délivré à cette occasion un passeport et un visa collectifs.

Le train collectif, à son retour, est arrivé le 1er Avril courant à 16 h. 05 en territoire français, à la station Saint-Louis. Ici, à la très grande surprise des voyageurs, un nombreux détachement de Gardes Mobiles entoura le train pour effectuer le contrôle des voyageurs, donnant l'impression qu'il s'agissait d'un train de criminels. Cette Légation comprend parfaitement que les autorités françaises sont en droit d'exercer un contrôle sévère de passeports et de douane; cependant le détachement sur les lieux d'un service d'alarme lui a paru incompréhensible, comme aussi les interrogatoires des plus poussés auxquels les voyageurs ont été soumis. En effet, il ne fut pas question en l'occurrence seulement d'un contrôle plus sévère de passeports et de douane, mais les voyageurs ont du répondre à un interrogatoire, comme seuls les services de la police peuvent en faire subir à la suite d'une mise en accusation régulière. Ces interrogatoires ne sont poursuivis 5 heures durant, - tous les voyageurs furent contraints à descendre du train et furent tenus sous la garde des forces armées tout ce temps. Les voyageurs ne furent même pas autorisés à donner les soins indispensables à leurs enfants et quand ils purent remonter en Wagon, les fenêtres furent fermées, et l'on menaça les voyageurs de tirer s'ils essayaient d'ouvrir les fenêtres.

Si la Légation de Hongrie a favorisé le voyage collectif en question, c'est parce que ce voyage était appelé à développer et à entretenir l'amitié franco-hongroise dans le cadre du Centenaire de 1848. Cette Légation sait d'autre part que les voyageurs français,

qui appartenait aux couches les plus différentes de la société française, se sont déclarés très satisfaits de l'accueil amical qui leur a été fait en Hongrie. Aussi, la réception inattendue qu'ils trouvèrent à la frontière française a-t-elle rempli d'amertume les voyageurs français et hongrois de ce train. La Légation reste persuadée que le Ministère des Affaires Etrangères reconnaît aussi que ce voyage fut utile du point de vue de l'amitié franco-hongroise et qu'il n'approuve pas les mesures vexatoires exposées ci-dessus.

La Légation tient encore à attirer l'attention du Ministère sur le fait que les délégués hongrois, accompagnant le train, ont exercé tout au long du voyage un contrôle des plus sévère, et ce sur instruction spéciale de cette Légation. L'efficacité de ce contrôle a d'ailleurs été prouvée, puisque - autant que nous le sachions - l'opération spectaculaire des forces armées à la frontière n'a pas donné le moindre résultat, aucune infraction aux lois et règlements n'ayant pu être relevée. La Légation, comme les organisateurs du voyage étaient fermement décidés à empêcher par tous les moyens que des éléments indésirables puissent s'introduire en France par ce train, et ils auraient d'ailleurs été des plus reconnaissants aux autorités françaises si celles-ci par leur collaboration et des moyens appropriés les avaient aidés dans ce but. Il est en effet évident que le Gouvernement hongrois et sa représentation diplomatique en France n'avaient aucune raison de favoriser l'entrée clandestine en France d'éléments qui leur sont également hostiles, et ce ne sont que ces éléments-là qui auraient pu chercher à s'introduire illégalement dans le pays. - Qu'il nous soit permis de rappeler qu'au sujet du précédent train collectif, à l'occasion des fêtes de Noël, de fausses nouvelles sous forme de dénonciations ont été lancées. Celles-ci étaient entièrement controvées et, quand le journal „Point de Vue” dans son numéro du 26 février, le journal a publié le démenti intitulé „dont acte”. Les nouvelles de ce genre, dénuées de tout fondement, ne sont répandues que par ceux qui ont intérêt à employer tous les moyens pour saper les bonnes relations entre nos deux pays. - En ces questions l'intérêt des autorités françaises est donc le même que celui des autorités hongroises, et c'est justement pour cette raison que la réception inattendue et désagréable du train à la frontière semble inexplicable.

La Légation de Hongrie et son Gouvernement sont décidés à continuer leur travail en faveur du développement des liens d'amitié franco-hongrois et ils sont persuadés, qu'en dépit de cet incident, les festivités du Centenaire-1848 à Budapest, évoquant le passé commun des deux pays, auront laissé de profonds souvenirs au coeur des voyageurs du train collectif. Ceux-ci ont en effet pu se rendre compte personnellement des sentiments chaleureux qui se manifestent en Hongrie pour le peuple français et pour la culture française, et aussi de la parfaite courtoisie dont les autorités hongroises ont fait preuve envers leurs hôtes français.

Si la Légation de Hongrie a tenu à attirer l'attention du Ministère des Affaires Etrangères sur cet incident, elle l'a fait surtout parce qu'elle voulait éviter à tout prix que l'affaire soit rendue publique, en dépit de ce que plusieurs voyageurs du train avaient considéré l'interrogatoire de la frontière comme offensante pour leur personne.

MOL XIX-j-1-j 5. doboz 5/b (egykorú másolat)

*

A Magyar Követség tiszteletét fejezi ki a Külügyminisztériumnak, és van szerencséje felhívni figyelmét az alább ismertető tényekre:

A Franciaországi Magyarok Demokratikus Egyesülete az 1848-as centenáriumi ünnepek alkalmából közös utazást szervezett Budapestre, francia és magyar utasok részvételével. Az utazás szervezése a Magyar Követség legszigorúbb ellenőrzése mellett történt, a Követség az utasok listáját is ellenőrizte, már csak azért is, mivel erre a célra kollektív útlevelet és vízumot állított ki.

A különvonat visszatérőben április 1-jén 16 h. 5 perckor érkezett francia területre, Saint-Louis állomásnál. Itt, az utasok legnagyobb meglepetésére, a Garde Mobile egy nagy létszámú alakulata vette körül a szerelvényt az utasok ellenőrzése céljából, olyan benyomást keltve, mintha bűnözők vonata lenne. A Követség tökéletesen tisztában van azzal, hogy a francia hatóságoknak jogukban áll szigorú útlevel- és vámellenőrzés végrehajtása; mindazonáltal érthetetlennek tartja, mi szükség volt riadókészültség kirendelésére a helyszínre, akárcsak a legkisebb részletekbe menő kihallgatásokra, amelyeknek az utasokat alávetették. Valójában a szóban forgó esetben nem csupán szigorúbb útlevel- és vámellenőrzésről volt szó, hanem arról, hogy az utasoknak olyan kihallgatáson kellett átesni, amilyenek csak a rendőrség vethetné alá őket, szabályszerű vádemelési eljárás során. Ezek a kihallgatások 5 órán át tartottak; miközben valamennyi utast arra kényszerítették, hogy leszálljon a vonatról, és egész idő alatt fegyveresek őrizete alatt tartották őket. Az utasok még arra sem kaptak engedélyt, hogy gyermekeik halaszthatatlan ellátásával foglalkozzanak, s amikor felszállhattak a vagonba, az ablakokat be kellett zárni, őket pedig megfenyegették, hogy ha megpróbálják kinyitni az ablakokat, lőnek.

A Magyar Követség azért támogatta a szóban forgó kollektív utazást, mert az arra volt hivatott, hogy fejlessze és megőrizze a francia–magyar barátságot az 1848-as centenárium keretében. A Követség egyébként tudja, hogy a francia utasok, akik a francia társadalom legkülönbözőbb rétegeihez tartoznak, úgy nyilatkoztak, hogy nagyon elégedettek azzal a baráti fogadtatással, amelyben Magyarországon részesítették őket. Az a nem várt fogadtatás, amelyre a francia határon találtak, keserűséggel töltötte el a vonat francia és magyar utasait. A Követség meg van győződve arról, hogy a Külügyminisztérium is elismeri: ez az utazás hasznos volt a francia–magyar barátság szempontjából, és nem helyesli az imént ismertetett zaklató rendelkezéseket.

A Követség kénytelen továbbá felhívni a Minisztérium figyelmét arra, hogy a vonatot kísérő magyar megbízottak az egész utazás során a legszigorúbb ellenőrzést gyakorolták, mégpedig a Követség kifejezett utasítására. Az ellenőrzés hatékonyságát egyébként az is bizonyítja, hogy – amennyire tudomásunk van róla – a fegyveres erőknek a határon végrehajtott látványos akciója a legcsekélyebb eredményt sem hozta, a törvények és előírások semmiféle megsértését sem tárta fel. A Követség, valamint az utazás szervezői szilárdan elhatározták: minden eszközzel megakadályozzák, hogy ezzel a vonattal nemkívánatos elemek juthassanak be Franciaországba; egyébként nagyon hálásak lettek volna a francia hatóságoknak, ha együttműködésükkel és alkalmazatos eszközeikkel segítettek volna őket a célkitűzésükben. – Valójában nyilvánvaló, hogy a magyar kormánynak és franciaországi diplomáciai képviseletének semmiféle oka nincsen támogatni olyan elemek titokban való bejutását Franciaországba, amelyek vele szemben is ellenségesek, márpedig csakis ezek az elemek próbálhattak volna illegálisan behatolni az országba. – Engedjék meg nekünk arra emlékeztetni, hogy a korábbi kollektív vonattal kapcsolatban a karácsonyi ünnepekkor hamis és vádaskodó hírek röppentek fel. Ezek teljességgel légbőlkapottak voltak, s amikor a „Point de Vue” című újság, február 12-iki számában helyet adott ezeknek, a Követség azonnal tiltakozott ellene, és cáfolatot küldött. Február 26-iki számában az újság „Tudomásul” címmel közölte a cáfolatot. Az ilyen jellegű, minden alapot nélkülöző híreszteléseket csakis olyanok terjesztik, akiknek érdekében áll minden eszközt felhasználni az országaink közötti jó kapcsolatok aláásására.

- Ezekben a kérdésekben a francia hatóságok érdekei azonosak a magyarok hatóságok érdekeivel, és éppen emiatt tűnik megmagyarázhatatlannak a vonat váratlan és kellemetlen fogadtatása a határon.

Magyarország követsége és kormánya elhatározta, hogy továbbra is a baráti francia-magyar kapcsolatok érdekében munkálkodik, és meg vannak győződve arról, hogy ezen incidens ellenére a budapesti 1848-as centenáriumi ünnepek, amelyek felidéztek a két nép közös múltját, mely benyomásokat hagytak a kollektív vonat utasainak szívében. Ők valóban személyesen győződhetnek meg a francia nép és a francia kultúra iránt Magyarországon megnyilvánuló meleg érzelmekről és a tökéletes udvariaságról is, amelyet a magyar hatóságok tanúsítottak francia vendégeik irányában.

A Magyar Követség elsősorban amiatt volt kénytelen felhívni a Külügyminisztérium figyelmét erre az incidensre, mivel mindenáron szeretné elkerülni az ügy nyilvánosságra kerülését, annak ellenére, hogy a vonat több utasa személyére nézve sértőnek tekintette a határon történt kihallgatást.

446. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1948. április 12.)

Fenti számú rendeletre¹ tisztelettel a következőket jelentem: Farkas István² festőművész a közelmúlt magyar művésznemzedékének egyik legjelentősebb, legkulturáltabb egyénisége, aki mindenképpen megérdemelné, hogy művei a francia közönség elé kerüljenek. Nem gondolom azonban, hogy egy oly kiállítás, amely kizárólag Farkas István műveit tartalmazza, eddigi módon ki nem elégítő anyagi eszközök rendelkezésre bocsátásával rendezhetnék meg, műveinek Párizsban sikert tudna biztosítani. Általában véve helytelenítem a képzőművészeti kiállítások olyan módon való megrendezését, ahogy az eddig legtöbbször történt. Megítélesem szerint ugyanis párizsi magyar kiállításra akkor kerül sor, hogyha valaki - különben legtöbbször kitűnő művész nevét - és művét párizsi kiállításra felveti. Az ötlet felvetése rendszeren azon az alapon történik, hogy a művész műveinek értéke, vagy személyének magyarországi jelentősége, vagy mind a kettő szerint kiállítást érdemel Párizsban. Az ilyen kezdeményezések folytatása többnyire az, hogy a szóbanforgó művész kiállításának megrendezésére elégtelen anyagi eszközöket kap kézhez. Ennek következtében műveiből csak oly kevés darabot tud Párizsba kihozni, mely a francia közönség meggyőzésére nem elegendő. A rendelkezésre álló pénzügyi támogatásból csak oly kiállítóhelyiséget tud művei számára megszerezni, amely nem alkalmas arra, hogy ott néhány kritikát hozó és az ismerősöket a vernissage-ra csoportosító kulturális eseménynél több alakuljon ki a kiállításból. Például szolgálhat az ilyen előre eléggé meg nem fontolt kiállításnak BOKROS-BIERMANN szobrászművész műveinek a közelmúltban történt párizsi bemutatása. Bokros-Biermann Párizsba csupán 15 szoborművét tudta magával hozni. Ezek egy kiállítóterem megtöltésére elégtelenek voltak. Következésképpen egy hozzá stílusban nem illő festőművész műveit társították az ő csekély számú szobrához, és noha Bokros-Biermann elismerő kritikákat kapott, az egész kiállításnak improvizált jellege volt. Hogy ilyen kiállításokat nem érdemes rendezni, illetve ilyen művészeknek nem így érdemes kiállítást rendezni, abban a követség kulturális attaséjával a párizsi Magyar Intézet igazgatója is egyetért.

A közelmúlt fél esztendő alatt egyetlen kiállítás mutatkozik hazuról olyan előkészítésűnek, hogy az itteni kulturális szervek (kulturális attasé, Magyar Intézet, Sajtóiroda) a művész kielégítő sikerét alkalmasint biztosítani tudják. Ez CZÖBEL Bélának április 21-én megnyíló kiállítása.